

središču pozornosti in orkestrom v spremljevalni vlogi so se soočili s čustveno neposrednostjo in iskreno izpovedjo človeka, ki je že v rosnih dvajsetih spoznal, da nekaterih resnic ni mogoče spremeniti. Tristavčno delo simfonične širine odpre kolosalen in turbulenten *Maestoso*, v katerem si nasproti stojita čustveno napeta tragika in ekspresivno melanholična liričnost. V razpoloženju povsem drugačen je rapsodičen *Adagio*, ki povzdignjeno časti Claro in Roberta Schumanna. Pot do bolj optimističnega epiloga pripravi živahen, priostreno artikuliran finalni *Rondo*, ki išče strukturne vzore v Beethovnovem tretjem klavirskem koncertu.

Komorna glasba 19. stoletja je dobila svež zagon, ko se je iz intimne plasti zasebnega muziciranja preselila v velike koncertne dvorane. S tem ni bila višja le raven tehnične zahtevnosti partitur; kompozicije so tako v obsegu kot zahtevnosti dobile simfonične razsežnosti. Vrhunec teh sprememb pomenijo pozni kvarteti Beethovna, po njegovih stopinjah je hodil tudi Brahms. Ena zgodnjih komornih mojstrov, **Klavirski kvartet št. 1 v g-molu, op. 25** (1861), je obsežno in v marsičem inovativno delo simfoničnih razsežnosti – tako v zvočni barvitosti in izrazni širini kot v temeljni motivični gradnji.

Nad kompozicijo je bil navdušen tudi **Arnold Schönberg** (1874–1951), ki je v Brahmsu videl »velikega inovatorja glasbene govorice«, v kvartetu pa zgovoren dokaz avtorjeve naprednosti. Da bi prodril do najmanjšega motivičnega drobca, skritega v jasni, a zgoščeni teksturi, je štiristavčno delo leta 1937 orkestriral. Pri tem je sicer ostal zvest izvirni predlogi, skozi stavke pa vendarle vedno bolj prihaja v ospredje skladateljeva slogovna individualnost. V prvi vrsti je Schönberga pritegnila tehnika razvijajoče se variacije, ki jo je Brahms predstavil v obsežnem uvodnem sonatnem stavku, *Allegro*. Emocionalno kompleksnost umiri drugi stavek, *Intermezzo*, vrsta nežnega, introspektivnega in zadržanega scherza. Sproščujoče razpoloženje izrazito liričnega, sanjavega *Andante con moto* z osrednjim delom v ritmu briljantne koračnice pripravi prostor energičnemu in virtuoznemu finalu, ki pomeni Brahmsov prvi skok v cigansko glasbo – ognjevit, ritmično silovit in z dinamičnimi kontrasti prežet *Rondo alla zingarese* pomeni vznemirljiv in drzen zaključek gigantske kompozicije.

Špela Lah

Dresdenska filharmonija je orkester saške deželne prestolnice. Od leta 2011 je njen glavni dirigent Michael Sanderling, naslednik umetniških osebnosti, kot so Kurt Masur, Marek Janowski in Rafael Frühbeck de Burgos. Dresdenska filharmonija vznikla iz tradicije mestnih glasbenikov; v virih so bili prvič omenjeni v 15. stoletju, najpozneje v zgodnjem 19. pa so jih navajali že kot orkestrski sestav. Od leta 1870, ko je Dresden dobil svojo prvo veliko koncertno dvorano, so postali simfonični koncerti sestava že stalnica mestnega kulturnega